

Hervatting grenscontroles in Schengenlanden remt economische groei

De burgeroorlog in Syrië en de instabiliteit in het Midden-Oosten leiden tot grote vluchtelingenstromen naar Europa. In 2015 kwamen er meer dan 1 miljoen officiële asielzoekers aan, voornamelijk uit Syrië, Afghanistan en Irak. Als reactie stelden een aantal Schengenlanden eind 2015 grenscontroles in, zoals Oostenrijk, Frankrijk in de nasleep van de terroristische aanvallen in Parijs op 13 november, en Duitsland. Begin 2016 volgden Zweden en Denemarken. Het Akkoord van Schengen maakt tijdelijke grenscontroles mogelijk en de Europese Commissie lijkt, op verzoek van een aantal landen, een uitbreiding van de grenscontroles voor maximaal twee jaar te gaan goedkeuren.

Het hervatten van grenscontroles heeft een negatief effect op handelsstromen omdat het de kosten van het handelsverkeer verhoogt door langere wachttijden. Daarnaast zijn er ook andere negatieve effecten te verwachten van het inperken van vrij verkeer van personen. Dit zal het toerisme raken, het winkelen in grensstreken en het woon-werkverkeer, zoals de protesten in Zweden en Denemarken begin 2016 tegen de verscherpte controles illustreren.

Gecombineerd drukken deze effecten de economische groei, zoals een aantal studies laat zien (zie onder meer Aussilloux & Le Hir, 2016). Op de korte termijn belemmeren langere wachttijden aan de belangrijkste grensposten vrachtverkeer en reizigers, vooral toeristen en grensarbeiders. De Franse studie schat deze directe kosten voor Europa tussen één en twee miljard euro per jaar (exclusief de kosten voor de uitvoering van de controles). Als de grenscontroles blijvend zijn, zullen op langere termijn vooral de handel en economische groei binnen de EU schade oplopen. De Franse studie stelt dat importprijzen van goederen uit Schengenlanden gemiddeld 3% zullen stijgen. Berekeningen van de opgelopen schade voor Europa van deze handelskosten in 2025 zijn volgens de Franse studie 100 miljard euro voor Schengen-EU. De directe kosten zijn dus een fractie van de structurele aanpassingskosten, veroorzaakt door handelsbelemmeringen in de Schengenlanden.

Eigen berekeningen laten bbp-verliezen zien met een orde van grootte die vergelijkbaar is met de Franse studie: 110 mld euro voor de EU en 9 mld voor Nederland.[a] Dit komt neer op een 1,3% daling van het Nederlandse bbp, en voor de EU op een daling van gemiddeld 0,7%. De reden voor het grotere bbp-verlies in Nederland ten opzichte van de EU is de grotere openheid van de Nederlandse economie. Daardoor is ook het aandeel van de import vanuit Schengenlanden voor Nederland groter dan gemiddeld voor de EU. Als gevolg hiervan zijn de consumptie- en bbp-verliezen in Nederland groter dan het EU-gemiddelde.

Macro-economische gevolgen in 2020 van hervatting grenscontroles Schengen op Nederland en de EU

	2020
Bruto binnenlands product	
Nederland	-1,3
EU	-0,7
Consumptie	
Nederland	-1,7
EU	-0,9

Resultaten zijn berekend met WorldScan, zie (Lejour et al., 2006).

a] Met dezelfde 3% stijging van importprijzen van goederen uit Schengenlanden. Eigen berekeningen lopen tot 2020 maar zullen niet veel verschillen voor 2025.